

Nedělní rozjímání

doba adventní
a vánoční **2021/2022**

**Impulzy otce
Pavla Ambrose SJ**

1. neděle adventní

Do čeho jsme zamilováni tak, že zapomeneme na vše ostatní?

Jedna věc je zvláště pozoruhodná: začátek liturgického roku se shoduje s jeho koncem. Dovršení i počátek spolu v pohledu bible a liturgie souvisejí. Texty první neděle adventní jsou ozvěnou slavnosti Krista Krále. Pohled Markova evangelia na poslední časy souvisí těsně s pohledem Lukáše. Co je spojuje? Přechod z pozemského způsobu života do způsobu nebeského království je nejvlastnější realitou života křesťana. Svět, který chce vstoupit do Otcova království, musí jít cestou Syna v síle Ducha Svatého. A to je přechod bolestivý. Nemůžeme tuto bolestnou cestu utajovat. Dějiny člověka jsou s ní spojeny.

Tendence v nás přizpůsobovat se mentalitě toho světa je velmi silná. Vstupuje do veškeré praxe i teorie náboženství, do zbožnosti i přemýšlení o vztahu mezi Bohem a člověkem, jsme sice zkoušeni v tomto světě, ne opuštěni. Kristus nás „vytrhl z moci temnosti“ (Kol 1,13). Vracejme se k listu Kolosanům: Náš „život je s Kristem skrytý v Bohu“ (Kol 3,3). „Knížata a mocnosti pekla odzbrojil, veřejně je vystavil potupě a křížem nad nimi triumfoval.“ (Kol 2,15) To je podoba přechodu, na kterém má každý křesťan osobní podíl: Kristus na kříži zaplatil dluh za hřích Adama. V čem spočíval? Že si neprávem osvojil stvoření jako své vlastnictví. Přestal v něm vidět stvořitele, Otce, který ho miluje. Existuje za tímto hmotným světem síla pokušení, která hmotný svět převrací naruby. Z hmotného světa se stává mamon, který nás zotročuje. Touha člověka mít všechno v rukou, vším vládnout. Tato dychtivost hluboko proniká i do určitého typu náboženské zkušenosti. Projevuje se v klerikalismu. Jinými slovy v narcismu, který křesťanu bere radost z evangelia a ochuzuje ho o setkání s Pánem i lidmi. Z toho však nezůstane podle slov evangelia kámen na kameni (Lk 21,6).

U Lukáše vyniká jeden prvek: každá tato moc věcí nad námi, to, jak jí podléháme, jasněji řečeno, přitažlivost světa je vložena do rukou moci démona. Otevírá v nás zapomenuté zdroje hříšnosti. Co se to odehrává v našich pokušeních? Z věcí se vytrácí to, co je v jejich počátku a k jakému cíli směřují. Očekávání Mesiáše však není návratem do minulého, do idyly vánočních obrázků, které překrývají poselství Kristova narození. Advent není výlučně přípravou na idylu konzumních Vánoc. My když slavíme Vánoce, jsme přece pokřtění, součástí jeho těla. Když se rodí Kristus v Betlémě, rodí nás, své tělo, pro nebe. Začátek liturgického roku se stává obrazem církve plné očekávání Kristova příchodu. Prožívá čas jako přechod, přecházení. Na co vlastně čekáme a co vyhlížíme? Koho a co považujeme za svého Mesiáše? Apokalypsa vidí Krista „přicházet v oblacích!“ (Zj 1,7). Musíme se ptát: Do čeho jsme zamilováni tak, že zapomeneme na vše ostatní? Máme si znovu zamilovat svět, ale

jiným způsobem. Milovat ve světě ty známky, které odkazují na to, jak se Kristus světa ujímá, aby ho přivedl k Otci.

Plodnému čekání na Mesiáše se učíme z velké zkušenosti Božího lidu ve Starém zákoně. Můžeme se ponořit díky prvním čtením adventní liturgie do atmosféry přípravy na příchod Mesiáše. „Blíží se dni - praví Hospodin - kdy splním sliby.“ (Jer 33,15) Nemůžeme neobdivovat, jakou péči proroci věnovali čekání Božího lidu na příchod Mesiáše. Znovu a znovu očišťovali očekávání, které falšovaly obrazy hmotného zajištění považovaného za bázi všeho budoucího. Apoštol Pavel to vyjadřuje velmi výstižně: „Čas je krátký. (...) kdo užívají tohoto světa, jako by ho nevyužívali, neboť tento viditelný svět [σχῆμα τοῦ κόσμου = podoba] pomíjí.“ Výraz podoba, to, co je viditelné, nacházím ještě na jednom místě: „Sám sebe se zřekl, vzal na sebe přirozenost služebníka a stal se jedním z lidí. Byl jako každý jiný člověk [σχῆματι εὐρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος].“ (Flp 2,7) Co zaniká? Určitá forma světa, pouze určitý aspekt, zorný úhel, pojetí světa zaniká. Čekat na příchod Krista znamená změnit pohled na svět, na jeho určení. Ten poznáme jen z blízké a důvěrné znalosti Kristova lidství. Proto se učíme v adventu vnímat porodní bolesti, jimiž se nový svět rodí.

2. neděle adventní

Spása vyrůstá ze křtu lidu, ne z politické moci institucí tohoto světa

Třetí kapitola Lukášova evangelia: Je slavnostním vstupem Krista do velkých dějin světa? V pohledu křesťana však vzbuzuje tato myšlenka pochybnosti. Obraz velkého světa moci je spíše zdáním, vějičkou, až příliš podléhá kritériím tohoto světa, dočasnosti. Kdyby vylíčení osudu velkých dějin bylo hlavním záměrem evangelistů, jistě by sepsali evangelia jinak. Bylo by v nich zřejmé, že Kristova moc zasahuje do mocenských struktur světa. Když nacházíme v evangeliích odkazy na mocné tohoto světa nebo náboženské autority, vidíme pravý opak. Kristův příchod něco narušuje, nastoluje nový řád. Jistě, že jsou si vědomi povahy aktuální lidské situace. Chtějí v ní ukázat něco hlubšího. Duchovní význam dějinných událostí. Když hovoří Lukáš o narození Krista, začíná nařízením císaře Augusta. Ale ihned se ukazuje i protipól: Pro Pána světa nemohli najít místo pod střechou lidského obydlí (Lk 2,7), našli ho až v příbytku pro dobytek. V evangeliu věhlasná jména obracejí pozornost k protipólu světské slávy. Slovo Boží „uslyšel na poušti Jan, syn Zachariášův“ (Lk 3,2), syn kněze. Nenachází se v chrámu, nýbrž na poušti. Dotýkáme se duchovního smyslu sdělení: vše je utvářeno Božím slovem, z ničeho, z pouště jako na počátku. Tyto slavné postavy dějin nepřinášejí duchovně nic podstatného, protože netvoří nové, ale rozvíjejí království umírajících. Klíčem budoucnosti nejsou mocipáni, politická či ekonomická moc, klíčem je slovo v srdci. Je někdo jiný, kdo tvoří budoucnost, tvoří dějiny, které zůstávají. Potentáti jen rozmnožují povětšinou kulturu smrti. Podstatné je to, co bude, nebo nebude tvořit Kristovo Tělo, v němž jediné dochází k přechodu ze života smrtelného do života věčného. Jistě, že jsou rozdílné úkoly každého člověka v tomto světě. Není pochyb o tom, že svět potřebuje politické autority, ty, kteří tvoří vrcholky uspořádání lidské společnosti, ale i oni potřebují být součástí Kristova těla, protože i oni jsou podrobeni lidskému údělu. Samotné držení moci - politické, finanční, hospodářské - člověka nezachrání.

Zbystřeme pozornost. Když byl Kristus pokoušen, mohli jsme vidět, že každé zdání moci je v rukou démona. Když uvažujeme o moci, která je lidem svěřena, musíme napnout ostražitost, protože pocit moci je předmětem jiných záměrů, které v sobě člověk nosí a skrývá. První Kristovo narození se sice stalo událostí v dějinách světa, ale Kristus se nenechával znesvobodnit politickými hrátkami. Vzpomeňme na otázku: „Je dovoleno platit daň císaři, nebo ne?“ (Lk 20,22). Mince má obraz císaře, člověk však v sobě nosí obraz Boha Otce. Proč tak odpověděl? Protože tyto hrátky netvoří součást přechodu, paschy, proměny podoby života pozemského v život

věčný. Život, který jsme dostali jako dar, dar dítěte Božího, které očekává dovršení světa, nemůžeme uvěznit do pozemských hrátek, do mentality malicherných sporů o prvenství a vládu v tomto světě. Dějiny církve jsou v tomto ohledu velmi výmluvné. Kdykoli církev usilovala o moc, vždy ztratila více, než získala, a navíc se zpronevěřila svému poslání přinášet spásu. Spása vyrůstá a roste ze křtu lidu, ne z politické moci institucí tohoto světa, i těch dočasně příznivě nakloněných církvi. Nemůžeme prohlašovat, že se nás to netýká. Jsme až příliš hluboce ponořeni do starostí o tento svět, v němž si chceme zajistit budoucnost pro pozemský život. Nechápeme náš život jako advent, jako čekání na Pánův příchod. Nejedná se jen o nějaký makrokosmos, globální otázky, ale i o můj osobní mikrokosmos, mé vnitřní postoje a rozpoložení srdce. Máme se starat především o to uslyšet slovo a proměňovat jej v sobě v „hlas volajícího na poušti“ (Lk 3,4). Advent má letos otevřít moji osobní vigilií. Bdění.

3. neděle adventní

Důvěřuj obyčejným věcem, které děláš pro druhého

Jan udílel křest obrácení. Právem vzbudil v lidech naléhavou otázku. Co máme dělat. Přicházely zástupy k Janu Křtiteli. Dostávaly šokující odpověď: Kdo má dva pláště, ať dá tomu, kdo nemá. Kdo má něco k jídlu, ať se rozdělí s druhým. Podívejme se pozorně na parametry soudu podle Mt 25, které popisují tři podobnosti: podle pošetilosti a prozíravosti deseti panen, podle hospodaření s hřivnami, a především podle jediného podstatného: kdo pozná, nebo nepozná Krista v druhém. To je soud nad těmi, kteří byli pokřtěni, soud na křesťany. Kristus žádá to, co žádal Jan Křtitel. Svět bude spasen až tehdy, když mu postačí nechtít mít nic víc než to, co potřebuje. Právě jen to, a tehdy se mu otevrou brány nebes. Když se člověk osvobodí z otroctví své přirozenosti, myslíme tím přirozenosti zraněné, která ho přikovává k sobě samému, totiž že člověk chce jen to, k čemu ho podněcuje jeho přirozenost. Kdo je smrtelný, touží po nesmrtelnosti, kdo nedokonalý, po dokonalosti, kdo je omezen, chce být neomezený. Stále dokola se opakuje stejný scénář: člověk si chce zabrat co nejvíce místa kolem sebe. Staví babylonské věže vyvyšující se nad oblaka. Jan říká něco jiného: pokuste se do svého horizontu vnímání zahrnout ostatní. Co tím naznačuje? Něco důležitého: nenaslouchejte hlasu své přirozenosti, která vás strhává k tomu, abyste uvažovali jen o jednom: jak zachránit sám sebe. S tím vždy souvisí druhý krok: jak nahromadit pro sebe co nejvíce. Pokusme se hledat to, co Bůh chce: nejen co máme dělat, nýbrž kým máme být. Méně konat a více být, to je jeden z nejlepších adventních programů.

Co Bůh chce? Abychom měli osobní podíl na způsobu jeho života: vždy zahrnout do svého života někoho jiného, toho druhého, to, co je ne-Já. Jestliže Boha nazýváme Otcem, je to proto, že zde je rovněž Syn. Kde je manželka, tam je manžel. Co říká Jan Křtitel: Přijmi druhého. Nejde o to, pasovat se na hrdiny, na představitele hrdinských rolí dobře. Dělejme jen to, co můžeme, ne to, o čem sníme, že bychom mohli. Prosté věci nám pomáhají, abychom vyšli ze sebe k druhému. Celníci nebyli nijak populární, právě naopak. Když zbožný žid, který je navštívil, musel se obřadně očistit, protože se znesvětil. Neříká jim, aby opustili zaměstnání: ale aby dělali to, co dělat mají, správně. Pokud se chceš obrátit a setkat se s Mesiášem, musíš začít tím, že se otevřeš směrem k druhému, jinak ho neuvidíš. Když začneš druhé zahrnovat do svého života, jednoho dne objevíš i Mesiáše. „Nezapomínejte na pohostinnost, protože tak přijali někteří ve svém domě anděly, aniž to tušili. Pamatujte na vězně, jako byste byli sami vězněni s nimi, na ty, kteří jsou týráni, protože i vy žijete na zemi těžký život.“ (Žid 13,2–3)

Připomínejme si častěji v tyto dny otázky: „Kdy jsme tě viděli hladového, a dali jsme ti najíst, žíznivého, a dali jsme ti napít?“ (Mt 25,37) Co máme vlastně dělat? „Nevybírejte víc, než je stanoveno.“ (Lk 3,13) Důvěřuj obyčejným věcem, které děláš pro druhého, zde na tomto místě. Měj v úctě obyčejnou pracovitost. Rozlišuj, co je podnikání jako honba za trvalými co nejvyššími zisky, od podnikání jako rozvíjení hříven. Pracovitost zbavuje člověka neužitečných představ, co by bylo, kdyby. Že máš odvádět daně? Přece tím myslíme na druhého, na obecné dobro.

Otázka je to vážná: V čem spočívá riziko, že toužíme podávat vyšší výkony a co nejméně se namáhat s Pánem? Protože se chceme zabezpečit. Ale máme být služebníky, to znamená sloužit ne sobě, to vždy začneme otročit sami sobě. Kdo poslouží druhému, uvidí vždy více. Nakonec i Krista. Jakkoli mohou být zdánlivě přesvědčivé argumenty odpíračů očkování, papež František říká jednoduchou pravdu: pohleď do tváře někoho jiného, kterého nechceš přivést do situace ohrožení života. To je dnes plášť, o který se dělíme. Kdo nechce být služebníkem neužitečným, ale veledůležitým, nikdy nemůže pochopit jednoduchou pravdu evangelia: nehrajme si na Mesiáše světa, budme spíše Jany Křtiteli, kteří připravují Ježíšův příchod. Dobrá zpráva evangelia nemá nic do činění s těmi, kdo rozsévají strach. Dokáží vůbec ještě rozlišit, co po mně zůstane, když se nenechám vést Duchem? Nebo jsem přestal věřit, že se přibližuje příchod Pána?

4. neděle adventní

Křesťan je archou úmluvy, která v sobě uchovává svědectví o setkání s Bohem

Podívejme se na dnešní kratičké evangelium v duchovním smyslu. Říkává se, že Mariina návštěva je výrazem její starostlivosti a pohotovosti. Okamžitě se vydala na pomoc Alžbětě, která byla starší. Poselství úryvku je hlubší, mnohem hlubší než jen vnímat příklad Marie z moralistického hlediska: Snažte se také pomáhat jeden druhému. To by bylo málo. V Písmu hledáme, co je zde skryto pro nás dnes.

Začíná slovy: „V těch dnech.“ Co jsou to za dny? O jakém čase evangelista hovoří? Jsou to dny zvěstování. Moc Nejvyššího tě zastíní. V mysli zbožného Žida se okamžitě vybaví slova Starého zákona: „Tu oblak zahalil stan setkávání a Hospodinova sláva naplnila příbytek. Mojžíš nemohl přistoupit ke stanu setkávání, neboť se nad ním vznášel oblak a příbytek naplňovala Hospodinova sláva.“ (Ex 40,34–35) Je to obraz, který je v kultuře vyvoleného národa velmi živý. Konečně má i Izrael jistý druh chrámu, stan setkávání, archu úmluvy, u které může spočinout. A když se ke stanu přiblíží, je zahalen oblakem moci a slávy, který zároveň naplňuje příbytek. Nemůže do něj vstoupit. Maria je archou nové smlouvy. Proč je nová? Není jen novou smlouvou, ale pravou archou. V arše se uchovávala svědectví velkých setkání Izraele s Bohem: desky desatera, Áronova hůl a mana. V blízkosti těchto svědectví, kdy se Bůh setkával se svým lidem, se rodila nová blízkost. Maria je novou archou, protože nese v sobě ve svém požehnaném životě svědectví o jednotě božského a lidského. Tuto jednotu tvoří Bůh ve prospěch člověka především tím, že rozprostírá svůj život nad člověkem. Bůh vtahuje do svého života člověka, který je od nynějška součástí Božího života, života Otce a Syna, který se stal člověkem. To je význam Marie jako nové archy smlouvy.

Vzpomeňme na Davida (2 Sam 6), jak se po vítězství nad Filišťany rozhodne přenést archu z Abinadabova domu, jenž stojí na kopci, do Města Davidova. Jásal, tančil, výskal, když kráčel vzhůru do Jeruzaléma, který je městem na hoře. Nyní je to Maria, která kráčí z Nazareta do města v horách, aby poté odešla do města Davidova, kde se Kristus měl narodit. Nepodobá se tato její cesta cestě archy úmluvy? Na cestě se však stala zvláštní věc: Když David archu přenášel, přišli na k Araunovu humnu, kde se jeden z jeho družiny, Uza, dotkl archy a okamžitě zemřel. David, když to uviděl, nechtěl nést archu dále do Jeruzaléma. „Jak by mohla archa úmluvy vejít ke mně?“ Když však viděl, že Bůh žehná rodině Obéda, rozhodl se pokračovat v cestě i s archou. Ve slovech Alžběty slyšíme ozvěnu této náboženské moudrosti: „Jak jsem si zasloužila, že matka mého Pána přišla ke mně?“ A podobně jako archa zůstala u Obéda tři měsíce, zůstává Maria s Ježíšem

v domě Alžběty. Přijala milost plodnosti života ještě dříve než Maria, ale tato působnost milosti spojené s Kristovou osobou a duchovní plodnosti Matky Boží. Starý zákon přijímá požehnání a milosti od Boha z pohledu, který ještě nezná, ale který je ve světě účinně přítomen. To, co se uskutečnilo mocí Ducha v Marii, ovlivnilo vše předcházející i vše budoucí.

Každý křesťan je archou úmluvy, která v sobě uchovává svědectví o setkání s Bohem. Když zpíváme, aby Bůh prolomil nebesa, stáváme se církví putující společně. Neseme v sobě přísliby, které uchováváme jako putující Boží lid. Máme se podobat Marii více, než se odvažujeme pomyslit.

Narození Páně

V té noci začíná nové lidství podle Boha

Lukášovo evangelium, které dnes čteme, zasazuje narození Kristovo do dějin lidstva. Jako první je zmíněno jméno císaře Augusta, nejvýznamnějšího člověka té doby, který se nazýval Vznešený imperátor Caesar, syn boha. Seznam postav v Lukášově evangeliu však končí Dítětem Ježíšem na odlehlém a bezvýznamném místě světa. Je zde skryt hluboký duchovní a teologický význam. Starověký svět umírá, a to s mentalitou, kterou vyvolal hřích, jenž člověka podněcuje k tomu, aby se chtěl učinit velkým a mocným podle kategorií tohoto světa, to znamená nadvlády. Člověk se chce připodobnit Bohu, protože má představu všemocného vládce. Ti, kteří mají velké možnosti, snáze uvažují o svém úspěchu z hlediska moci. Ale tato mentalita je lákavá pro každého. Mezi vyděděnými ve společnosti se tato mentalita prosazuje. Není důvod, aby člověk útočil na Boha, na jeho slávu. Ba je sebezničující myslet na to, že se staneme jako Bůh, že zachráníme sebe i svět. Protože žádný člověk, i když si to myslí a této iluzi propadne, ze sebe nikdy neudělal Boha. Co vidíme v tajemství Vánoc? Právý opak: Bůh se stal člověkem, a stal se člověkem v Dítěti, na odlehlém a chudém místě, právě proto, aby zahájil novou éru lidstva. V čem je nová? Poznáním a zkušeností, jak je lidství prožíváno z Boží strany. V Kristus to není lidské já, které se chce prosadit, ale jeho já se proměňuje: je Synem Božím. Tam, v té noci, v té lidské nejistotě, začíná nové lidství podle Boha. A toto Dítě je skutečně Boží a Spasitel světa.

Prvními svědky, či spíše příjemci této dobré zprávy o novém světě, o novém životě, jsou pastýři. V té době představovali nejopovrhovanější část společnosti. Museli snášet hanlivou přezdívku: nazývali se lidmi se psím hlasem. Byly to společenské nicky, které bydlely na okraji. Jejich domovem byly pouštní oblasti. Byli považováni za hovádka, protože nemohli žít podle Tóry. Žili mimo zaslíbení daná Izraeli. Když tito uslyší zvěst, že se narodil Mesiáš, pocítí velký strach – protože podle proroků bude ten den velký a hrozný, a to tím spíše pro ty, kdo nežijí podle Mojžíšova zákona. Prvním velkým zjištěním je, že se Mesiáš narodil pro ně. Odkládají strach, protože je objímá něha. Bůh je tímto Dítětem.

Izrael se v té době styděl za svou historii, kdy mnozí byli pouhými pastýři. Bůh však právě s lidem, jež byl pastýřem stád, uzavřel smlouvu. Je věrný této smlouvě, a proto jsou pastýři první, kdo Mesiáše přivítají. Z duchovního hlediska je důležité si zapamatovat a připomínat začátky. První vnuknutí v našich srdcích jsou důležitá. Proč? Bůh zůstává věrný svým počátkům.

Jak Lukáš pojmenovává toto Dítě? Třemi různými způsoby: je nemluvnětem (βρέφος = dítě, kojeneček, nemluvně, lidský plod, Lk 2,12), dítětem (παιδίον = dítě obojího pohlaví, malé i větší, Lk 2,27) a chlapcem (παῖς = chlapec, hoch, mládenec; syn; služebník, otrok, dvořan, Lk 2,43), ale také služebníkem. Ve skutečnosti jde o to, že se Bůh narodil, žil jako Syn a zjevil Otce, podává nám obraz Jahveho služebníka jako Spasitele a v hodině smrti ho pohan uznal za Božího Syna. Této noci se dotýkáme dvou velkých tajemství, týkajících se člověka a Boha, každého z nás. Vánoce a Velikonoce. Není v souladu s Boží přirozeností narodit se jako lidské dítě a není v souladu s lidskou přirozeností vstát z mrtvých. To je dáno tím, že nežijeme jen z přirozenosti, ale z osoby. To je dar jako reálná možnost pro každého z nás, dar Otce v osobě Ježíše Krista, pravého Boha a pravého člověka. To je lék na dvě nemoci dneška: zhoubná nemoc, že neumíme žít, a rakovina, že neumíme být šťastní. Setrvejme chvíli u jesliček s pohledem na dítě Ježíše a odvažme se mu říci: přitahuješ mě stále blíž, a nejen mě, ale i jiné tou tvou mocí božské bezmocnosti. I já, bláhový, mohu očekávat trochu něhy jeho lásky.

Boží hod vánoční

Tajemství Vánoc očima svatého Ignáce

V jubilejním roce svatého Ignáce se nechme vést plodem jeho vánoční meditace. Zaznamenal ji v knížečce Duchovních cvičení (DC). V nich se tajemství Vánoc stávají tajemstvím Boží přítomnosti (DC 102–109). Co nám říká španělský mystik? Rozjíměj nejdříve o tom, „jak tři božské Osoby hleděly na zemský povrch plný lidí, a poněvadž viděly, že všichni lidé sestupují do pekla, ustanovily ve své věčnosti, že se druhá Osoba stane člověkem, aby spasila lidské pokolení. A tak, když se doba naplnila, poslaly svatého anděla Gabriela k naší Paní.“ (DC 108).

Odezvou milosrdného Boha na žalostný stav lidského rodu je rozhodnutí! Druhá osoba Trojice přinese světu spásu. Plodem neskonalého milosrdenství byl okamžik Zvěstování. A díky Mariinu souhlasu Vtělení Slova. O co prosit? „O vnitřní poznání Pána, který se pro mne stal člověkem, abych ho více miloval a následoval.“ (DC, č. 104).

Představte si betlémskou stáj, která je uvnitř osvětlena září olivové lampy. Je noc, takže před jeskyní je tma. Symbolizují ve světě všechen duchovní zmatek naší doby, nedostatek smyslu života, pokušení být soběstačný a budovat rodinný a společenský život bez ohledu na Boha, který je Lásky. Tomuto pokušení dnes podléhá tolik lidí, někdy i celé národy. Nedostatky, které prožíváme, pocit viny a smutek z našich hříchů nás vedou k tomu, abychom vytrvale hledali Spasitele.

Co uvidíme, když poslechneme Ignáce: „Udělám přitom ze sebe malého, ubohého a nehodného služebníčka, který se na ně bude dívat, nazírat a sloužit jim v jejich potřebách, jako kdyby byl přítomen, s veškerou jen možnou pokorou a úctou.“ (DC, č. 114) Boží světlo, které se pomalu vynořuje z temnoty našich pochybností a beznaděje. Toto světlo je sotva znatelné. Když je tma obrovská, stačí jen malý plamínek, aby ukázal, kde se nachází někdo, kdo potřebuje pomoc. I to nejmenší světlo proniká naší temnotou a odstraňuje náš strach. Někdy stačí okamžik projasnění, pochopení, vlídné slovo někoho blízkého, abyste znovu získali ztracenou naději. Protože je Pán Ježíš s námi, nejsme již odsouzeni k temnotě.

Milostí liturgického období Vánoc je víra, která nám jako dar od Pána umožňuje přežít vnitřní zmatky a duchovní těžkosti. Právě víra nám umožňuje procházet životem s novým nadšením a radostí, abychom dobře plnili své každodenní povinnosti. Světlo, které svítí ve tmě, není něco abstraktního. Je to živá a osobní realita. Je to Ježíš Kristus, Syn Mariin a Syn Boží. Maria jako první zjistila, že její život a budoucí osud lidstva dostaly díky tomuto bezbrannému Dítěti nový smysl. V něm má být každá lidská bytost obnovena, aby znovu získala důstojnost Božího dítěte.

Ani největší temnota světa a lidstva nemůže uhasit toto Kristovo světlo. Temnota hříchu a naše pochybnosti nemohou toto nadpřirozené světlo odstranit. Každý den jsme povoláni k tomu, abychom živým plamenem rozněcovali oheň lásky, který Bůh vložil do našich srdcí. Tímto světlem je naše víra, že v Ježíši Kristu Bůh miluje všechny; miluje také celý svět, navzdory nevěrnosti a nevděčnosti tolika lidí.

Svátek Svaté Rodiny

Já jsem tam, kde mám být

Dnešní úryvek vždy překvapí, šokuje. Rodiče nechají dítě klidně bez dozoru, aniž by si povšimli, že se ztratilo. Nemají o něj starost. Ještě zajímavější jsou první Ježíšova slova, která u Lukáše zaznívají z Ježíšových úst: „Proč jste mě hledali? Nevěděli jste, že já musím být v tom, co je mého Otce?“ Je to otázka, která otevírá celé evangelium. Otevírá cestu ke Kristu. Můžeme ji chápat nejen jako reakci na znepokojivou otázku Josefa a Marie, nýbrž stálé tázání, s kterým se Kristus na nás obrací. V židovství základní otázkou zbožnosti bylo: Co máme dělat, abych dodrželi ustanovení zákona? Jak máme slavit svátky? Jak dodržovat tradice? V Novém zákoně základní otázkou není zákon, nýbrž osoba. Maria a Josef ještě žijí v ovzduší starozákonní zbožnosti. Maria neříká: my dva jsme tě hledali. Ale táže se stylem, jenž dýchá zvykovým pojetím rodiny: „Tvůj otec i já jsme tě hledali.“

Tradiční představa Mesiáše byla spojena s trůnem, velebností, mocí. Je spojena s představou náboženské dokonalosti. Evangelium první Ježíšovou větou mění zavedené pořádky. Pročpak? Aby zdůraznilo to nové, vnitřní svět Mesiáše: „Nevěděli jste, že já musím být v tom, co je mého Otce?“ Jejich nevědomost se týká právě tohoto. Neznají syna, protože v něm neznají Syna Božího. Přišel jsem od Otce, abych Otce zjevil. Ježíš sice roste jako chlapec, zanedlouho bude mít věk dospělosti, třináct let. Ale to podstatné zůstává v něm nezměněno. Já jsem tam, kde mám být, Syn Boží s Otcem. Ježíš nejdříve v chrámu objasňoval Boží slovo, nyní toto Slovo udivuje všechny. Odkud se bere tato autorita? Zakusitelná důvěryhodnost Ježíše vyrůstá z toho, že se neliší to, co Ježíš říká, od toho, co vidíme v jeho gestech, činech. Není rozdíl mezi slovem a osobou. Vnitřní život Trojice se vtiskuje do života Ježíše-člověka, stává se samotným viditelným způsobem životem Boha a člověka. Jádrem je však dětství: já jsem Syn Otce. Dětství Boží proměňuje jeho lidství. Zamysleme se: hledáme Krista, abychom se uplatnili nebo dosáhli svých záměrů, nebo abychom nechali Krista pronikat vše, čím žijeme?

O co se nám má jednat? Ověřit si, zda je pro mne důležité v duchovním životě vycházet z Božího dětství. Pokud člověk nevychází z otcovství, které rodí jeho dětství, pokud jsem nepoznal vztah mne-dítěte k Bohu-mému Otci, je jisté, že cokoli budu konat v rámci náboženské zbožnosti nebo morálně-etického rozhodování, nevyhne se jednomu zničujícímu pokušení: stavět vše na sobě. Bude chápat duchovní skutečnosti jako výkon, nasazení. Nebo stěží říci, co je infekčnější, jako osudovost či víru zúženou na pocity. Když je duchovní život založený na našem úsilí, pílě, námaze, nasazení, otevíráme bránu herezi neognosticismu a neopelagianismu. V Apokalypse nás vždy překvapuje, jak zlo není přemoženo,

není svrženo, ale samo se zhroutí. Pokud náboženství, obřady, náboženská mentalita, způsob jednání nejsou výrazem tohoto synovství, tohoto spojení lásky s Bohem Otce, pak se dříve či později zhroutí. Dnes vidíme v křesťanských kruzích určitou nervozitu. Je velmi těžké připustit, že něco tak velkolepého jako byla takzvaná křesťanská civilizace, se zhroutilo až spektakulárním, i když tragickým způsobem. Podobně jako velké, zdánlivě všemocné totalitní režimy. Vždy se opakuje to samé. Jsme nepoučitelní: kde vše stavíme sami na sobě, nelze čekat nic jiného než pád a zhroucení. Tvářit se super katolicky nestačí. Sebestřednost je vždy ničivá, rozkladná, zhoubná. Již zákoníci farizeové se domnívali, že nad Kristem zvítězili. Ale zvítězí ten, kdo odmítne obdarování? Ježíš je darem Otce pro celé lidstvo. Může být vítězstvím pohrdnout darem? Kristus nežádá činnost na prvním místě, nýbrž přijetí.

Vrátíme-li se k Josefovi a Marii, vidíme, že Krista nyní přijímají podruhé, v hlubší plnosti. Není jejich dítětem, ale je dítětem, které přijali s celým jeho tajemstvím. Nikdo nechápal, co znamená Simeonovo proroctví: „On je světlo národů (...) i tvou vlastní duši pronikne meč.“ (Lk 3,32.35) Děťství znamená přijetí, přijímání, nechání se obejmout. To nás učí Svatá rodina nazaretská: učit se objímat v dítěti jeho Boží dětství. Maria s Josefem poznávají v synovi Syna Božího. Poznávají, že mají jednoho společného Otce. Zde má každá křesťanská rodina svůj pravý domov.

Slavnost Matky Boží, Panny Marie

Jsi přesně to, co hledal

Dnešní evangelium opět staví do popředí pastýře. Ti, kteří jsou vydědenci, kteří jsou především vyloučeni ze života Tóry, Zákona, jsou o vánoční noci důvěrníky Božích tajemství. Bohu záleží na tom, aby jim tuto událost o narození dítěte dal na vědomí. Oznamuje jim, co bylo o dítěti řečeno.

To, co nestačilo k pochopení zvěstování anděla Gabriela, co se trochu vyjasnilo při setkání s Alžbětou, je nyní zjevně otevřeno slovy pastýřů. Přivádí Marii k pochopení toho, jak lidské a božské se stává jedním. Skládá si dohromady to, co se událo a událostí otevírá. „Maria však to všechno uchovávala v srdci a rozvažovala (συμβάλλουσα) o tom.“

Sloveso συμβάλλω (= rozmlouvat, radit se, zvažovat, rozvažovat; setkat se; střetnout se) naznačuje něco ještě více než racionální uvažování. Znamená něco jako skládat dohromady. Představme si, že přitom hledáme a chceme najít druhou polovinu toho, co bylo roztrženo na dva kusy, vedví. Musím to znovu složit s tím, co mám v ruce. To je to, co Maria nyní dělá: je to pravé naplnění dnů porodu, postupně se začíná stávat Matkou, umí skládat dohromady věci, které nikdo jiný než matka nedokáže. Toto je Mariino umění. Sama sebe staví do školy dějin, událostí a lidí ve světle Slova. To je kontemplace: najít v našem každodenním, konkrétním životě jeho spojení s Bohem, vidět, jak se vše otevírá Kristovu životu, je v Kristu.

Kabasila nám svými homiliemi o Matce Boží pomáhá zasadit tuto scénu do skutečného kontextu, kterým je Otcova láska. Jeho vizí je vtělení, úplné spojení Boha s člověkem. K tomu však musí být připravena úrodná půda. Nikdo není schopen přijmout Boha, pokud mu to Bůh neumožní. Proto je Maria plná milosti a podléhá stálému Božímu působení. Maria nemá pohled zaměřený na sebe sama. Nemá „já“, které by musela bránit, ale naopak, její vůle je svobodná od sebe sama, je již v lásce. Otec sděluje Marii lásku, kterou ona - i ve svém lidství - potřebuje, aby byla schopna přijmout jeho plán, neproniknutelné záměry. Není to otázka dovednosti, je to Bůh, kdo ve své lásce předjímá: milost nás předchází. Není důležité všemu hned rozumět, ale držet se toho a vážit si toho. Důležité je vztahové a osobní sblížení, její a Boží, dalo by se říci synergie.

Vánoce nám říkají, že my sami jsme Kristovým přijetím lidství zasvěceni do Božího plánu se světem. Maria je stále živým proroctvím. Křest je právě onou událostí, v níž bylo naše lidství oděno Bohem. Křest v nás umožňuje vše, co Bůh připravil v Marii, aby naplnil svůj plán, protože jsme milováni.

Proto je Maria také naší Matkou a znamením jisté naděje. Vraťme se k nádhernému požehnání, které zaznívá v prvním čtení a předem uvádí celý nový rok před námi. „Ať tobě Hospodin požehná a ochraňuje tě! Ať tobě Hospodin ukáže svou jasnou tvář a je ti milostivý! Ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář a dopřeje ti pokoje!“ Rabíni jej vysvětlují takto: „Kéž najezneš toto světlo, které zaplavuje Boží tvář, když na vás hledí. Protože jsi jím milován, Bůh našel svého milovaného. A když najde svou milovanou, usměje se. Kéž se podíváte na Boha, který se na vás usmívá. Jsi totiž přesně to, co hledal, tak jako milovaný hledá svou milou, a když ji najde, jeho tvář se změní, osvítí, usměje se.“

Jestliže Bůh vykonal toto velké dílo v Marii tím, že jí sdělil lásku, aby lidstvo mohlo přijmout božství, a jestliže my jsme toto lidstvo, pak si jistě můžeme být jisti, že jsme povoláni hledat ve všem a všude Boží tvář, která se na nás usmívá, světlo, které ozařuje jeho tvář, protože my jsme přesně to, co hledal. Protože se chtěl spojit s lidstvem, aby mu sdělil, čím je.

Svátek Křtu Páně

Všechno, co je lidské, vystupuje z marastu řeky Jordánu

Věřící Žid se často modlil: Ukaž mi svou slávu, Pane. Sám Mojžíš výslovně žádal, aby mu Hospodin ukázal svou slávu. Byli totiž naprosto přesvědčeni o jednom: kde je Boží sláva, tam se skutečně zjevuje a tam je jeho příbytek. V úryvku o Mojžíši vystupujícím na horu nacházíme zajímavou pasáž. Když bude Hospodin procházet, uloží jej do skalní dutiny a přikryje ho svou rukou, dokud nepřejde. On ale chtěl, velmi toužil, dychtil vidět slávu, proto vystoupal na skalnatý vrchol. Postavil se na skalisko, aby viděl všechno. Aby nic nezůstalo skryto. Místo toho jakoby zemřel: položen do trhliny jako do hrobky, přikryt rukou Boží jako náhrobkem.

„Mojžíš řekl: „Ukaž mi svou slávu!“ Hospodin odpověděl: „Předvedu před tebou celou svou dobrotu a vyslovím před tebou jméno Hospodin. Svou přízeň dávám tomu, komu chci, a smilovávám se nad tím, nad kým chci.“ A dodal: „Mou tvář vidět nemůžeš; žádný člověk nemůže vidět mou tvář a zůstat naživu.“ Dále řekl Hospodin: „Tady je u mě místo, postav se na skálu. Až bude přecházet má sláva, postavím tě do skalní trhliny a svou dlaní tě zakryji, dokud nepřejdu. Pak svou dlaní odtáhnu a uvidíš mě zezadu, ale má tvář se neukáže.“ (Ex 33,18–22)

Bůh chce chránit Mojžíše před tím, co by mohl vidět ještě neproměněn: Boží tvář. Proč si židé postavili stánek úmluvy? I proto, že viděli, že okolní národy měly své svatyně, poutě, svá božstva. Židé neměli nic. Nemají chrám, ale stan setkání. Nacházíme zde něco podobného: Hospodinova sláva naplnila příbytek. Mojžíš nemohl vstoupit do stanu setkávání, protože nad ním stál oblak a Hospodinova sláva naplnila příbytek.

„Tu oblak zahalil stan setkávání a Hospodinova sláva naplnila příbytek. Mojžíš nemohl přistoupit ke stanu setkávání, neboť se nad ním vznášel oblak a příbytek naplňovala Hospodinova sláva.“ (Ex 40,34–35)

V tomto obraze (Mojžíš nemůže vstoupit, protože prostor je pod mrakem a sláva naplnila prostor) nacházíme již událost zvěstování. Do této události člověk nemůže vstoupit. Je před ním neproniknutelný mrak. Zakrývá Pannu Marii ve slávě a sláva ji naplnila.

A dnes? O svátku Křtu Páně? Odhaluje se to, co se událo mezi Nazaretem a Betlémem. Až nyní se odhaluje to, co tvořilo obsah času devíti měsíců Mariina těhotenství. Nebyla to hora, výšina, ale hloubka vody řeky Jordánu, vody, která nikdy není modrá, ale vždy hnědá, bahnitá. Z ní vystupuje Kristus, aby vstoupil mezi hříšníky. Stojí v řadě těch, kteří čekají na Janův křest. Vystupuje z vody právě proto, aby vytvořil tento obraz vzkříšeného, který vychází z propasti zla, smrti,

hříchu. Kráčí s lidem, po jeho boku, uprostřed něj. To je jeho pravá tvář. Poznali jsme:

„Zákon obsahoval jen stín budoucích hodnot, ne však tyto věci ve skutečnosti.“ (Žid 10,1)

On však není jen s lidem. Je lidem. Přijímá veškerou lidskost světa. Proto všechno, co je lidské, vystupuje z marastu řeky Jordánu. Vzdálenost mezi nebem a zemí je překlenuta. Je naplněna Duchem lásky, Svatým, duchem synovské lásky: „Ty jsi můj syn.“ Je to poprvé, kdy otec může říci: „Ty jsi můj syn.“ Říká to celému lidstvu. Člověk–Kristus a v něm celé lidstvo začíná chápat, co otec říká, protože v Kristu je celé lidstvo přijato. Konečně se Otec může k člověku sklonit jako k synu. Vidí v něm svém prvorozeného, dědice všeho, co má a co je. „Jsme-li však děti, jsme i dědici: dědici Boží a spoludědici Kristovi. Musíme ovšem jako on trpět, abychom tak mohli spolu s ním dojít slávy.“ (Řím 8,17) To, co je tajemstvím Božího života, se stává součástí života člověka. Po svém křtu se Ježíš modlil a „otevřelo se nebe“ (Lk 3,20). Je to dialog, který otevírá nebe.

Židé z nebe očekávali všechno: vítr, blesky, průtrže i horké, spalující žhavé slunce. Nyní mohou konečně očekávat z nebe lásku Otce. Je to holubice, která se zjevuje. Upomíná okamžik, kdy Noe po potopě vypustí holubici. Oznamuje zachráněnou zemi, nové stvoření. Je to země, která je půdou zkeypřenou přítomností Ducha.

Takoví jsme všichni, když vyjdeme z křestní vody. Nepochopili jsme celou hloubku tajemství, když nám bylo zvěstováno slovo. Stává se, že kazatelé k pochopení jen málo pomáhají. Ani v Betlémě, kdy nás spíše dojímá malý chlapec, kterému je zima, než perspektiva vtělení. Až událost křtu nám dává pochopit celé tajemství: Duch naplňuje prázdný prostor mezi člověkem a Bohem. Stává se v církvi svátostí, kdy stvořené se v člověku stává silou Ducha slávou Boží. Člověk je pravým chrámem Boží. Zde máme křest v celém jeho tajemství. Kdo je poznamenán tímto tajemstvím, pro toho se stává neděle osmým dnem. A eucharistie pokrmem na cestě do věčnosti.